

Wyrok z dnia 23 listopada 2001 r.

I PKN 657/00

Odmowa ponownego zatrudnienia pracownika (art. 48 § 1 KP) nie jest równoznaczna z wygaśnięciem stosunku pracy.

Przewodniczący SSN Józef Iwulski, Sędziowie SN: Zbigniew Myszka (sprawozdawca), Andrzej Wasilewski.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 23 listopada 2001 r. sprawy z powództwa Bożeny F. przeciwko Przedsiębiorstwu Produkcyjno-Handlowemu „C.” - Krystyna K. i Eugeniusz K. w J.L. o zobowiązanie pracodawców do udzielenia urlopu wychowawczego, na skutek kasacji pozwanej Krystyny K. od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Tarnobrzegu z dnia 20 marca 2000 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e n i e

Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Tarnobrzegu wyrokiem z dnia 29 marca 2000 r. odrzucił apelację pozwanego Eugeniusza K. oraz oddalił apelację pozwanej Krystyny K. do wyroku Sądu Rejonowego-Sądu Pracy w Janowie Lubelskim z dnia 30 grudnia 1999 r., zobowiązującego pozwanych prowadzących Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe „C.” w J.L. do złożenia oświadczenia woli o udzieleniu powódce Bożenie F. urlopu wychowawczego w okresie od dnia 1 grudnia 1999 r. do dnia 30 listopada 2002 r. W sprawie tej ustalono, że powódka była zatrudniona u pozwanych od dnia 1 grudnia 1997 r. na stanowisku szwaczki. Od dnia 10 stycznia 1999 r. do dnia 1 maja 1999 r. powódka korzystała z urlopu macierzyńskiego, po którym zamierzała korzystać z urlopu wychowawczego, jednakże pracodawca zwolnił ją dyscyplinarnie z pracy z dniem 5 maja 1999 r. Następnie po przywróceniu powódki do pracy wyrokiem Sądu Rejonowego w Janowie Lubelskim z dnia 30 czerwca 1999 r., pismem z dnia 14 października 1999 r., powódka zwróciła się do

pozwanym o udzielenie jej urlopu wychowawczego, jednakże spotkała się z odmową, gdyż pozwani twierdzili, że łączący strony stosunek pracy wygaś z dniem 6 października 1999 r. Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 29 września 1999 r. oddalił apelację pozwanym od wyroku Sądu Pracy z dnia 30 czerwca 1999 r., który przywrócił powódkę do pracy na poprzednich warunkach i zasądził na jej rzecz wynagrodzenie za okres pozostawania bez pracy w kwocie 650 zł, a ponadto oddalił jako przedwczesne roszczenie o udzielenie jej urlopu wychowawczego. Pełnomocnik pozwanym wniósł zapowiedź kasacji tego wyroku Sądu Okręgowego, której jednak nie wywiódł w terminie, który upłynął w dniu 27 listopada 1999 r. Odpowiadając na wniosek powódki z dnia 14 października 1999 r. o udzielenie jej urlopu wychowawczego na okres trzech lat, pozwani pismem z dnia 21 października poinformowali ją, że wniosek ten nie może być rozpoznany, gdyż stosunek pracy wygaś z dniem 6 października 1999 r. Powódka w okresie od 4 maja 1999 r. do 30 października 1999 r. przebywała na nieprzerwanym zwolnieniu lekarskim. Pierwsze zwolnienie (z maja 1999 r.) powódka przesłała na adres pozwanym, którzy zwrócili je, twierdząc, że powódka nie jest ich pracownikiem, w konsekwencji to i następne zaświadczenia o niezdolności do pracy powódka przesyłała do organu ubezpieczeń społecznych.

Na podstawie takich ustaleń Sąd pierwszej instancji przyjął, iż wyrok przywracający powódkę do pracy u pozwanym uprawomocnił się w dniu 28 listopada 1999 r. W tym samym dniu powódka złożyła w Sądzie Pracy pozew o udzielenie jej urlopu wychowawczego. W ocenie Sądu pierwszej instancji, 7-dniowy termin do zgłoszenia gotowości niezwłocznego podjęcia pracy z art. 48 § 1 KP biegnie od daty uprawomocnienia się wyroku przywracającego do pracy, a pracodawca nie ma prawa odmowy zatrudnienia, jeżeli uchybienie tego terminu nastąpiło z przyczyn niezależnych od pracownika. Termin ten upływał powódce w dniu 4 grudnia 1999 r. Ponadto, w ocenie tego Sądu, pozwani doskonale zdawali sobie sprawę z zamiaru skorzystania przez powódkę z urlopu wychowawczego, która występowała o ten urlop już w maju 1999 r., a ich działania w postaci odmowy udzielenia jej tego urlopu były nielegalne.

Rozpoznając apelację pozwanej Krystyny K., Sąd drugiej instancji wskazał, że wyrok Sądu drugiej instancji o przywróceniu pracownika do pracy (bądź oddalający apelację pracodawcy od takiego wyroku Sądu pierwszej instancji) podlega natychmiastowemu wykonaniu (art. 388 § 1 KPC). W rozpoznawanej sprawie oznaczało to, że 7-dniowy termin zgłoszenia przez powódkę gotowości do pracy, o którym mowa w art. 48 § 1 KP, biegł od daty wydania wyroku Sądu drugiej instancji. Odmienne sta-

nowisko od zajętego przez Sąd Rejonowy, który uznał, że termin ten biegnie od daty uprawomocnienia się wyroku sądu drugiej instancji, nie powodowało jednak wadliwości wyroku tego Sądu. Sąd Okręgowy uznał, że zgłoszenie gotowości niezwłocznego podjęcia pracy w terminie określonym w art. 48 § 1 KP nie wymaga szczególnej formy, a zatem może nastąpić przez każde zachowanie się pracownika, które objawia taką wolę wobec pracodawcy (art. 60 KC w związku z art. 300 KP). Powódka niezmiennie przejawiała wolę skorzystania z uprawnień do urlopu wychowawczego, a także zamiar odzyskania zatrudnienia w wyniku orzeczenia przywracającego ją do pracy oraz uzyskania prawa do przysługującego jej urlopu. Tych zamiarów nie mógł zniweczyć fakt korzystania ze zwolnienia lekarskiego w okresie od 4 maja do 31 października 1999 r., skoro przez stan gotowości do pracy rozumie się nie tylko faktyczną, ale także prawną gotowość przystąpienia pracownika do pracy. Oznacza to, że pracownik, który w dacie upływu 7-dniowego terminu, o którym mowa w art. 48 § 1 KP, jest niezdolny do pracy wskutek choroby, albo nie może jej wykonywać z powodu innych usprawiedliwionych przyczyn, może w inny sposób przejawić wolę kontynuowania stosunku pracy. Powódka przejawiała taką wolę, natomiast trzykrotna odmowa udzielenia jej urlopu wychowawczego była nielegalna.

W kasacji pozwanej Krystyny K., jej pełnomocnik podniósł zarzut naruszenia przepisów prawa materialnego - art. 48 i 63 KP - przez przyjęcie „dopuszczalności” złożenia przez pozwaną oświadczenia udzielającego powódce Bożenie F. urlopu wychowawczego od dnia 1 grudnia 1999 r. w sytuacji, gdy zakład pracy „w związku z zaistniałymi przesłankami wynikającymi z art. 48 k.p. skutecznie zawiadomił powódkę o wygaśnięciu stosunku pracy z dniem 6 października 1999 r., która w związku z zaistnieniem tego stanu nie skorzystała ponownie z uprawnień wynikających z art. 56 i n. k.p.”, a także zarzut naruszenia art. 378 § 1 KPC - przez nieustosunkowanie się do zarzutu apelacji o wygaśnięciu stosunku pracy wobec nieprzeprowadzenia kontroli apelacyjnej w zakresie tego zarzutu. Na tych podstawach skarżąca domagała się uchylecia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania. W ocenie autora kasacji zaskarżony wyrok „nie jest wykonalny”, skoro powódka po stwierdzonym wygaśnięciu stosunku pracy z dniem 6 października 1999 r. nie wystąpiła z roszczeniem o przywrócenie do pracy, dlatego przedwczesne było orzekanie o prawie powódki do urlopu wychowawczego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 393¹¹ KPC Sąd Najwyższy rozpoznaje sprawę w granicach kasacji, które wytyczają wskazane w niej podstawy i uzasadnienie zarzutów kasacji. W pierwszej kolejności Sąd Najwyższy uznał za bezzasadny zarzut naruszenia przepisu art. 378 § 1 KPC, który stanowi, iż sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach wniosków apelacji, nie wspominając o kasacyjnych zarzutach i ich uzasadnieniu. Tymczasem przepisy prawa procesowego nakazują odróżnianie wniosków apelacji, którymi są wniosek o uchylenie lub zmianę wyroku w całości lub w określonej części, od zarzutów apelacji i ich uzasadnienia, skoro takie składniki apelacji wyraźnie wyodrębnia art. 368 KPC. Natomiast skarżący bezzasadnie używa tych pojęć zamiennie, domagając się bezpodstawnie kasacyjnej kontroli nieustosunkowania się Sądu drugiej instancji do „zarzutu apelacji” o wygaśnięciu stosunku pracy.

Ponadto twierdzenie skarżącego o wygaśnięciu stosunku pracy na podstawie art. 48 KP związku z art. 63 KP jest oczywiście bezzasadne, albowiem w razie niedochowania 7-dniowego terminu zgłoszenia gotowości niezwłocznego podjęcia pracy z przyczyn dotyczących pracownika przywróconego do pracy, nie następuje wygaśnięcie stosunku pracy w trybie art. 63 KP, ale pracodawca może skorzystać z prawa do odmowy ponownego zatrudnienia pracownika na podstawie art. 48 §1 KP. Skorzystanie przez pracodawcę z takiego prawa nie prowadzi zatem do wygaśnięcia stosunku pracy, ale do usprawiedliwionej odmowy ponownego zatrudnienia pracownika na podstawie podlegającego wykonaniu w trybie art. 388 § 1 KPC wyroku sądu drugiej instancji. Prowadzi to do wniosku, że zależne od pracownika (zawinione) uchybienie 7-dniowemu terminowi zgłoszenia gotowości do pracy, który biegnie od przywrócenia pracownika do pracy na podstawie prawomocnego orzeczenia sądu pierwszej instancji bądź na podstawie natychmiast wykonalnego wyroku sądu drugiej instancji (art. 48 § 1 KP w związku z art. 388 § 1 KPC), umożliwia pracodawcy odmowę ponownego zatrudnienia pracownika, tj. odmowę reaktywowania stosunku pracy. Takie zachowanie się pracodawcy nie stanowi natomiast o wygaśnięciu stosunku pracy, albowiem żaden z przepisów Kodeksu pracy nie określa takiego przypadku jako wygaśnięcia umowy o pracę w rozumieniu art. 63 KP. Równocześnie pracownik może podważać decyzję pracodawcy o odmowie ponownego zatrudnienia w ramach roszczeń z reaktywowanego stosunku pracy - wykazując, że przekroczenie terminu z art. 48 § 1 KP nastąpiło z przyczyn od niego niezależnych. Oznacza to przede wszystkim, iż materialnoprawne podłoże oceny zachowań się stron stosunku pracy

stanowią zawsze dyspozycje art. 48 § 1 KP, a nie - jak bezpodstawnie twierdził skarżący w kasacji - przepisy art. 63 KP oraz art. 56 i następnych KP w związku z art. 67 KP, stosowane do roszczeń z tytułu naruszenia przepisów o wygaśnięciu umowy o pracę w przypadkach określonych w Kodeksie pracy lub w przepisach szczególnych (art. 63 KP).

Ponadto brak w kasacji skutecznych zarzutów naruszenia przepisów prawa procesowego prowadził do związania Sądu Najwyższego ustaleniami zawartymi w zaskarżonym wyroku (por. wyrok z dnia 21 marca 1997 r., I PKN 58/97, OSNAPiUS 1997 nr 22, poz. 436), dotyczącymi w szczególności przyjęcia, że zachowania powódki, która od kwietnia 1999 r. konsekwentnie zmierzała do uzyskania prawa do urlopu wychowawczego, mogły świadczyć o jej gotowości niezwłocznego podjęcia pracy w ramach reaktywowanego stosunku pracy w celu skorzystania z przysługujących jej uprawnień urlopowych, a działania pozwanego pracodawcy były nakierowane wyłącznie na odmowę udzielenia jej urlopu wychowawczego poprzez bezprawne rozwiązanie z nią stosunku pracy w trybie art. 52 KP, a następnie bezprawną odmowę ponownego jej zatrudnienia. W uzasadnieniu kasacji skarżący nie podważył takich miarodajnych ustaleń, poprzestając na twierdzeniu o „dowolności” ustalenia stanu gotowości podjęcia pracy przez powódkę i to wyłącznie w kontekście oczywiście bezpodstawnego twierdzenia o wygaśnięciu jej stosunku pracy na podstawie art. 48 i 63 KP.

Stanowisko Sądu drugiej instancji należy wszakże uzupełnić wskazaniem, że niezdolność do pracy wskutek choroby powódki stanowiła usprawiedliwienie braku faktycznej gotowości podjęcia pracy także dlatego, że korzystanie ze zwolnienia lekarskiego od pracy zwalnia z obowiązku jej świadczenia. Należało też precyzyjnie ocenić dzień 14 października 1999 r., w którym powódka zwróciła się z kolejnym wnioskiem o udzielenie jej urlopu wychowawczego. Pozwany pracodawca odpowiedział na ten wniosek negatywnie w dniu 21 października 1999 r., bezpodstawnie utrzymując, że stosunek pracy z powódką wygasł w dniu 6 października 1999 r., tj. w siódmym dniu terminu, o którym mowa w art. 48 § 1 KP. Tymczasem, jak wyżej wykazano, nie ma podstaw do stwierdzenia wygaśnięcia stosunku pracy w trybie art. 48 § 1 KP, niezależnie od tego, iż w dniu 6 października 1999 r. stosunek pracy z powódką jeszcze nie istniał (nie reaktywował się), a przeto nie mógł wygasnąć. Tymczasem powódka, występując w dniu 14 października 1999 r. z kolejnym wnioskiem o udzielenie jej urlopu wychowawczego, zgłosiła tym samym gotowość podjęcia

pracy na podstawie natychmiast wykonalnego orzeczenia Sądu drugiej instancji z dnia 29 września 1999 r. (art. 388 § 1 KPC), tyle że uczyniła to z uchybieniem 7 dniowego terminu z art. 48 § 1 KP, przy czym nastąpiło to z przyczyn od niej niezależnych, skoro w okresie od 4 maja do 30 października 1999 r. przebywała na nieprzerwanym zwolnieniu lekarskim, a pozwany pracodawca odmawiał przyjmowania od niej zaświadczeń lekarskich o niezdolności do pracy. Istniały zatem przesłanki do przyjęcia, że stosunek pracy powódki reaktywował się, gdyż spóźnione zgłoszenie gotowości podjęcia pracy nastąpiło z przyczyn od niej niezależnych w dniu 14 października 1999 r, a zatem przysługiwało jej prawo do urlopu wychowawczego z reaktwowanego w tej dacie stosunku pracy.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy oddalił kasację na podstawie art. 393¹² KPC.

=====